

Riktlinjer - enskilda avloppsanläggningar för Ölandskommunerna Borgholm och Mörbylånga

gällande fastigheter utanför kommunalt verksamhetsområde

Syftet med riktlinjerna:

- Att redovisa kommunens riktlinjer för hur avloppsvattenbehandling ska hanteras i olika situationer och med hänsyn tagna till naturgivna förutsättningar.
- Att informera fastighetsägare under vilka förutsättningar avloppsfrågor kan lösas.
- Att genom en helhetsbedömning pröva förutsättningar för dricksvattenförsörjning, toalett-lösning och avloppsrening.

Inledning

Den 1 augusti 2006 kom nya allmänna råd från Naturvårdsverket om ”*små avloppsanordningar för hushållspillvatten*”. Allmänna råd är Naturvårdsverkets tolkning av gällande lagstiftning och innehåller generella rekommendationer om tillämpning av lagar och regler. I de nya allmänna råden ligger betoningen på anläggningarnas funktion istället för deras konstruktion. Man utgår ifrån att behoven av rening kan variera i landskapet, både utifrån hälsoskydds- och miljöskyddsaspekter. Enligt de allmänna råden är det nu upp till miljöskyddsnämnden i respektive kommun att bedöma i vilka områden i kommunen som det ställs hårdare reningskrav, hög skyddsnivå. I övriga områden gäller normal skyddsnivå.

Totalt saknar ca 5000 fastigheter i Borgholms kommun samt ca 2000 fastigheter i Mörbylånga kommun anslutning till det allmänna spillvattennätet. De flesta av dessa fastigheter är hänvisade till enskilda avloppsanläggningar. I samband med tillkomsten av dessa anläggningar sker en prövning utifrån miljöbalken, men för att uppnå en långsiktig hållbar utveckling behövs även en strategi för hur alla befintliga enskilda anläggningar skall skötas och underhållas.

Varför rena avlopp

Avloppsvatten från hushåll består av bad-, disk- och tvättvatten (BDT) samt spolvatten från toaletten. Avloppsvattnet innehåller smittämnen (bakterier och virus), syreförbrukande ämnen och näringsämnen (bland annat kväve och fosfor).

Utsläpp av avloppsvatten utan tillfredställande rening påverkar både människor och miljön. Utsläpp av avloppsvatten kan orsaka övergödning i våra sjöar och vattendrag, förorening av dricks- och badvatten och förhöjda nitrathalter i grundvattnet. För att förhindra detta ska avloppsvattnet renas.

Den vanligaste reningsmetoden är förbehandling i slamavskiljare samt en efterföljande rening genom infiltration. I den efterföljande reningen uppnås en god rening av fosfor och smittämnen. Bakterier och virus dör medan fosfor binds till anläggningens filter/sand. Med tiden mättas dock filtret/sanden och fosfor kan inte längre bindas i bädden utan följer med vattnet till ett vattendrag eller grundvattnet. Kväve fastnar inte i bädden på samma sätt som fosfor och kvävereningen blir därför betydligt sämre än fosforeringen.

Avloppspolicyns riktlinjer faller inom ramen för den inriktning som anges i fem av de nationella miljö kvalitetsmålen.

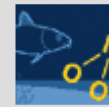
Grundvatten
av god kvalitet

Levande sjöar och
vattendrag

Hav i balans samt
levande kust och
skärgård

Ingen övergödning

God bebyggd miljö

Nytablering av enskild avloppsanläggning kan godkännas

- om det inte finns tillgång till kommunalt avlopp
- om det naturliga jorddjupet är minst 50 cm
- om tillräckliga skyddsavstånd kan upprättas till vattenbrunnar, diken mm
- om grundvattennivån inte är för hög eller om marken inte regelbundet är översvämmad
- om de geohydrologiska förhållandena och jordarten i övrigt är sådana att de kan ta emot det renade vattnet utan att olägenheter uppstår för människor eller djur, och att grund- eller ytvattenkvaliteten inte försämras

Lagstiftning

Miljöbalken

Avloppsvatten ska enligt miljöbalkens 9 kapitel 7 § avledas och renas eller tas om hand så att olägenheter för människors hälsa eller miljön inte uppkommer.

Med avloppsvatten menas olika sorters förorenat vatten. En typ av avloppsvatten är spillvatten från hushåll som bland annat innehåller näringsämnen och bakterier.

Samfälligheter där flera hushåll ingår kan rena avloppsvatten i gemensamhetsanläggningar. Inom det kommunala verksamhetsområdet för vatten och avlopp tas spillvattnet omhand genom det allmänna spillvattennätet. När avloppsanläggningen planeras skall fastighetsägaren/ verksamhetsutövaren visa att de allmänna hänsynsreglerna beaktats, miljöbalken 2 kapitlet.

Finns det inte möjlighet att ansluta avloppet till det allmänna avlopps nätet eller annan gemensamhetsanläggning ska avloppsvattnet renas av en enskild avloppsanläggning. Med enskild avloppsanläggning menas exempelvis en två- eller trekammarbrunn med efterföljande infiltration, markbädd eller minireningsverk. Tidigare gavs även tillstånd till att

samla upp avloppsvatten i slutna tankar. Enligt 13 § Förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd (1998:899) krävs det tillstånd att inrätta en enskild avloppsanläggning där vattentoalett är påkopplad samt att ansluta wc till befintligt bad-, disk- och tvättavlopp.

I Borgholms kommun krävs även tillstånd för att inrätta bad-, disk- och tvättavlopp inom vattenskyddsområden. För inrättande av bad-, disk- och tvättavlopp utanför vattenskyddsområden krävs en skriftlig anmälan till miljö- och byggnadsnämnden (samma blankett används).

En infiltrationsanläggning rening avtar med åren vilket medför att bl.a. reduktion av fosfor försämras. För att upprätthålla en fullgod reduktion av fosfor ska en infiltrationsanläggning läggas om efter 15 år om inte verksamhetsutövaren/ fastighetsägaren kan visa att avloppsanordningen uppfyller kraven för hälso- och miljöskydd avseende normal eller hög skyddsnivå.

I Mörbylånga krävs alltid tillstånd för att inrätta bad-, disk- och tvättavlopp.

Krav på ansöknings- och anmälningshandlingar

En ansökan eller anmälan måste vara komplett innan den kan beredas. Situationsplaner avseende avloppsanläggningars samt vattentäckers placeringar ska vara fackmannamässigt utförda. Om avloppsanläggningen placeras närmare fastighetsgräns än fem meter krävs grannes medgivande.

Från och med 2008-01-01 ska en ansökan eller anmälan även innehålla dimensionering av avloppsanläggningen.

Naturvårdsverkets allmänna råd 2006:7

Enligt de allmänna råden är det miljö- och hälsoskyddsnämnden i respektive kommun som bedömer vilka områden där det behöver ställas hårdare krav på rening, så att säga *hög skyddsnivå*. I övriga områden gäller *normal skyddsnivå*. Man utgår ifrån att behoven av rening kan variera i landskapet, både utifrån hälsoskydds- och miljöskyddsaspekter.

När man bedömer vilka krav som ska ställas i ett enskilt fall görs alltid en rimlighetsbedömning. Främst kommer de högre kraven att tillämpas inom vattenskyddsområden, inom eller i nära anslutning till Natura 2000-områden samt i övriga områden med känslig natur eller där förutsättningarna för att omhänderta avloppsvatten är dåliga.

Normal skyddsnivå

Enligt Naturvårdsverkets allmänna råd i NFS 2006:7 måste avloppsanordningen uppfylla följande kriterier gällande normal skyddsnivå:

- utsläpp av avloppsvatten får inte medverka till en väsentligt ökad risk för smitta eller annan olägenhet
- åtgärder vidtas för att minimera risk för smitta eller olägenhet för djur
- hantering av restprodukter från anordningen som äger rum på fastigheten ska skötas på ett hygieniskt acceptabelt sätt
- fosfatfria tvättmedel samt fosfatfria hushållskemikalier skall användas
- avloppsanordningen är i den mån det behövs försedd med larm om det uppstår drift- eller andra funktionsstörningar
- avloppsanordning får som mest släppa ut 5 g av organiska ämnen (mätt som BOD₇) per personekvivalent och dag.
- avloppsanordning gällande wc samt bad, disk, och tvättvatten får som mest släppa ut 0,6 g fosfor (tot-P) per personekvivalent och dag.
- avloppsanordningen möjliggör återvinning av näringsämnen ur avloppsfraktioner eller andra restprodukter

Anläggningar som bedöms uppfylla kraven på normal skyddsnivå:

- minireningsverk eller liknande som klarar ovan nämnda krav
- slamavskiljning med efterföljande infiltration
- slamavskiljning med efterföljande fosforavlastad markbädd
- urinseparerande WC med uppsamling av urin till slutna behållare, samt övrigt spillvatten till slamavskiljning med efterföljande infiltration. Leds urin vidare till infiltrationsbädd ska bädden dimensioneras efter detta
- torrtoalett/ förmultningstoilet, BDT-vatten (bad- disk- och tvätt) till slamavskiljning med efterföljande markbädd
- BDT-vatten till slamavskiljning med efterföljande infiltration eller markbädd

Minireningsverk har en viss uppstartningstid innan de renar avloppsvattnet tillfredsställande. Vid användandet av ett minireningsverk i fritidsboende ska ett efterföljande reningssteg finnas.

Vid nyetablering, större ombyggnationer av bostadshus, påkoppling av kommunalt vatten till fastighet där avloppsanläggningen är äldre än 20 år eller då anläggningen ändå behöver byggas om ska avloppsanordningen uppfylla kraven för normal skyddsnivå om inte fastigheten ligger inom ett område där hög skyddsnivå krävs.

Hög skyddsnivå

Enligt Naturvårdsverkets allmänna råd i NFS 2006:7 för hög skyddsnivå måste avloppsanordningen utöver gällande krav för normal skyddsnivå även uppfylla följande kriterier:

- avloppsanordning får som mest släppa ut 0,2 g fosfor (tot-P) per personekvivalent och dag.
- avloppsanordningen får som mest släppa ut 7 g kväve (tot-N) per personekvivalent och dag.

- för att uppnå en hög nivå för hälsoskydd kan ytterligare krav ställas utöver den huvudsakliga reningen i anordningen. Exempelvis kan det finnas behov av att förbjuda vissa utsläpp, att göra utsläppspunkten mer svårtillgänglig, att öka anordningens robusthet eller att lägga till reningssteg som ytterligare reducerar föroreningsinnehållet

Anläggningar som bedöms uppfylla kraven på hög skyddsnivå:

- minireningsverk eller liknande som klarar ovan nämnda krav
- urinseparerande toalett med uppsamling av urin till sluten behållare samt övrigt spillvatten till slamavskiljning med efterföljande infiltration.
- torrtoalett/ förmultningstoalett, BDT-vatten till slamavskiljning med efterföljande infiltration

Minireningsverk har en viss uppstartningstid innan de renar avloppsvattnet tillfredsställande. Vid användandet av ett minireningsverk i fritidsboende ska ett efterföljande reningssteg finnas.

I områden med hög skyddsnivå ska prov på utgående vatten kunna tas, alternativt ska prov på grundvattnets kvalitet kunna tas inom anläggningens påverkansområde. I det senare fallet bör ett nollprov finnas för att se eventuell förändring av grundvattnets kvalitet.

I följande områden krävs hög skyddsnivå vid inrättande av avlopp i Borgholms kommun:

- vattenskyddsområden (enligt de kartor som tillhör skyddsföreskrifterna)
- område inom 300 m från kustlinjen
- 100 m från ytvatten eller vattendrag som är vattenförande under en betydande del av året
- Hagaby- Högby fritidsområde i Högby församling
- Kårehamn och Petgärdeträsk fritidsområden
- Djurstadtorp fritidsområde
- Byrum-Sandvik fritidsområde
- Västra Sörby och Karås
- inom eller i påverkansområde för Natura 2000-områden
- inom områden med tidvis ytligt grundvatten eller tunna jordlager där de hydrologiska eller geologiska förutsättningarna är ogynnsamma

Ytterligare områden kan komma att bedömas ligga inom hög skyddsnivå beroende på platsens förutsättningar för att ta emot renat avloppsvatten.

I följande områden krävs hög skyddsnivå vid inrättande av avlopp i Mörbylånga kommun:

- vattenskyddsområden (enligt de kartor som tillhör skyddsföreskrifterna)
- område inom 300 m från kustlinjen
- 100 m från ytvatten eller vattendrag som är vattenförande under en betydande del av året
- inom eller i påverkansområde för Natura 2000-områden

- inom område för riksintresse där områdets värde kan påverkas av grund- eller ytvattnets kvalitet
- inom områden med tidvis ytligt grundvatten eller tunna jordlager där de hydrologiska eller geologiska förutsättningarna är ogynnsamma
- inom samlad bebyggelse
- inom bebyggda områden där den sammanlagda föroreningsbelastningen av bakterier och närsalter redan bedöms som stor
- inom områden för vilka kommunen i sin investeringsplan planerar kommunalt avlopp inom fem år

Ansvar

Fastighetsägarens ansvar

Som fastighetsägare har man ett omfattande ansvar för sina VA-anläggningar, men oftast är kunskapen om detta ansvar mycket dåligt.

Fastighetsägaren ansvarar för enskilda VA-anläggningar och installationer som tillhör fastigheten såväl utifrån miljöbalken som PBL (plan- och bygglagen).

Fastighetsägaren är också skyldig att undersöka och vidta försiktighetsåtgärder för att inte människors hälsa eller miljön skadas.

Fastighetsägaren är skyldig att ha tillräcklig kunskap om både de tekniska och naturgivna förutsättningarna för anläggningens drift.

Fastighetsägaren ansvarar för kontroll och funktion av VA-anläggningarna.

Fastighetsägaren ansvarar för att slamtömning sker årligen om vattentoalett är ansluten till avloppsanläggningen.

Fastighetsägaren ansvarar för att slamtömning sker vid behov om enbart bad-, disk- och tvättvatten är anslutet till avloppsanläggningen.

Kommunens ansvar

Kommunen ska arbeta för att uppfylla de nationella, regionala och eventuella lokala miljömål som har antagits.

Inom kommunen har miljö- och byggnadsnämnden ett ansvar för prövning och tillsyn av miljö- och hälsostörande verksamheter enligt miljöbalken, däribland enskilda avloppsanläggningar.

I samband med detaljplaneläggning, prövning av förhandsbesked och bygglov ska miljö- och byggnadsnämnden bedöma om marken är lämplig för den typ av byggnation som är tänkt.

Miljö- och byggnadsnämnden ska verka för att områden som får allmänt vatten samtidigt får allmänt avlopp för hushållsspillvatten. Forum där detta diskuteras kan vara kommunens plangrupp, kommunstyrelsen eller kommunfullmäktige.

Åtgärder befintliga avlopp

Miljö- och byggnadsnämnden ska arbeta för att alla befintliga avloppsanläggningar inom vattenskyddsområden ska uppfylla kraven för hög skyddsnivå. I *Borgholms kommun* ska en årlig genomgång av 50-100 avlopp göras, och man bör börja i områden där misstanke finns att utsläpp av avloppsvatten belastar miljön negativt. Eventuella undermåliga anläggningar ska åtgärdas.